

Η ΧΩΡΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ, 1971-81

ΗΛΙΑ Ε. ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΥ
Επικ. Καθηγήτῆ ΠΑΣΠΕ

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μεταπολεμική οικονομική ανάπτυξη είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία σ'όλο τον κόσμο αστικών ασυστημάτων παρόμοιων των οποίων σε συγκέντρωση πληθυσμού και οικονομικών δραστηριοτήτων δεν είχαν προ-
υπάρξει. Μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση της δεκαετίας του 70 και την παράλληλη ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και αντίστοιχων επαγγελ-
μάτων στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα, ακολούθησε η φάση της παρακμής των μητροπολιτικών κέντρων, με έντονες δημογραφικές, οικονομι-
κές αλλά και πολεοδομικές επιπτώσεις.

Σκοπός της μελέτης αυτής είναι να ελέγξει στο κατ'έξοχήν μητρο-
πολιτικό ελληνικό κέντρο, την ευρύτερη Αθήνα ή Περιφέρεια Πρωτεύου-
σας (ΠΠ) την επίδραση από την εξέλιξη της χωρικής κατανομής του πλη-
θυσμού και της απασχόλησης στην περίοδο 1971-81 όσον αφορά την αστι-
κή ανάπτυξη ή παρακμή και την αστική δομή.

THE SPATIAL DISTRIBUTION OF POPULATION AND OCCUPATIONS IN THE
GREATER ATHENS, 1971-81

Elias E. Sidiropoulos, Pantios School of Political Sciences,
136 Syngrou Ave, Athens, Greece

II. Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Βρισκόμαστε ήδη στα μέσα της δεκαετίας του 80 και οι θεωρητικοί που κατά βάση ακολουθούν τη θεωρία της αστικής ανάπτυξης, επισημαίνουν ένα νέο στάδιο εξέλιξης των αστικών κέντρων που το ονομάζουν παρακμή των μεγαλουπόλεων ή μητροπόλεων. Μέχρι σήμερα, ιδιαίτερα στις μεταπολεμικές μεγαλουπόλεις του αναπτυγμένου κόσμου δύο υπήρξαν οι αναπτυξιακές φάσεις των αστικών συστημάτων.

Η πρώτη έγινε δυνατή στη διάρκεια της μεγάλης ανάπτυξης της περιόδου 1950-1975, εξ αιτίας των ωφελειών που οι μεγαλουπόλεις απέκμισαν από την ωρίμανση των παραγωγικών τομέων που οφείλονται σε καινοτομίες που εμφανίστηκαν στο πρώτο μισό του αιώνα μας, όπως η αυτοκινητοβιομηχανία, η βιομηχανία ηλεκτρικών μηχανών κ.ά. και βασίζονταν στο παράλληλο φαινόμενο της μαζικής παραγωγής και μαζικής κατανάλωσης και της ειδικεύσης που απέκτησαν από την εγκατάσταση μεγάλων επιχειρήσεων που βασίστηκαν σ' αυτήν.

Η δεύτερη φάση ακολούθησε μετά το 1975 και χαρακτηρίστηκε από την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και μιάς καινούργιας πολιτικής που οι μεγάλες επιχειρήσεις ακολούθησαν καθώς αναζητούσαν νέες προδραστικές στην παραγωγική διαδικασία, νέες θέσεις εγκατάστασης και νέες κοινωνικές σχέσεις. Η μετεγκατάσταση οδήγησε στην γρήγορη μείωση της βιομηχανικής απασχόλησης με την παράλληλη γρήγορη αύξηση της απασχόλησης στις υπηρεσίες καθώς νέες υπηρεσίες αναπτύχθηκαν, νέες απαιτήσεις στη διοίκηση των επιχειρήσεων εμφανίστηκαν και αλληλεπιδράσεις σε παγκόσμιο επίπεδο κατέστησαν δυνατές από την ανάπτυξη των επικοινωνιών και την πολιτιστική προσαρμογή.

Η παρακμή που ακολουθεί η κρίση των μεγαλουπόλεων έχει σαν κύρια χαρακτηριστικά τις εξελίξεις πληθυσμιακές /δημογραφικές και οπασχόλησης/παραγωγικές.

Οι πρώτες συνδέονται με :

- ο. Την ανάπτυξη της τάσης για προαστικοποίηση. Η τάση αυτή αντικατοπτρίζει τη φυσική ανάγκη μεγέθυνσης της πόλης και τη βελ-

τίωση της ποιότητας ζωής κατά τη νεοκλασική θεωρία, είτε τα νέο κερδοσκοπικό πεδίο των καπιταλιστών κατά τη μαρξιατική άποψη (Σιδηρόπουλος, 1985)

- β. Τη μείωση του αστικού πληθυσμού. Η τάση αυτή αποτελεί συνέπεια του φθίνοντος ρυθμού γεννήσεων και της μείωσης της μετανάστευσης εσωτερικής και εξωτερικής, που είχαν σαν κύριους πόλους συγκέντρωσης τα μεγάλα αστικά κέντρα.
- γ. Τη μείωση του πληθυσμού των πόλεων μεσαίου και μικρού μεγέθους, ύστερα από τη μείωση του πληθυσμού των μεγαλουπόλεων. Η τάση αυτή οφείλεται στη σταθερή ελάττωση του σπασχολούμενου στη γεωργία πληθυσμού, την υιοθέτηση παραδοσιακών παραγωγικών μορφών διαδικασιών ο'ουτές. Η τάση όμως αυτή για να επιτελεί το σκοπό της προϋποθέτει την ύπαρξη αταθερών οικονομικών συνθηκών. Τα τελευταία χρόνια, όμως, η οικονομική κρίση με την εμφάνιση πληθωριστικών πιέσεων και υψηλών ρυθμών ανεργίας, ιδιαίτερα στους παραδοσιακούς αστικούς τομείς εργασίας, ενεργεί για το ξανάνιωμα των μεσαίου και μικρού μεγέθους πόλεων.

Οι δεύτερες συνδέονται με :

- α. τη μεταβολή της καμπύλης κόστους U και την εμφάνιση αρνητικών εξωτερικών οικονομιών ανάλογα με το μέγεθος του αστικού κέντρου.
- β. Τη δημιουργία και λειτουργία των αστικών δικτύων που το μέγεθός τους επηρεάζεται από το μέγεθος των εγκατεστημένων επιχειρήσεων, τον τρόπο που η αστική οικονομία ελέγχεται (δηλ. από μεγάλες ή μικρές επιχειρήσεις, από ένα κεντρικά προγραμματισμένο σύστημα ή αποκεντρωμένες χωρικές μονάδες) και το επίπεδο των τεχνικών επικοινωνίας. Το ποιό είναι το όριο αστικό δίκτυο είναι τόσο σχετικό, όσο και το όριο αστικό μέγεθος.
- γ. Πάνω από όλα θεωρείται ότι η κρίση δεν συνδέεται με το αποτέλεσμα κακής λειτουργίας της καθημερινής παραγωγικής διαδικασίας, αλλά αποτελεί συνέπεια του ότι η πόλη όπως διαμορφώθηκε δεν μπορεί να υιοθετήσει δραστηριότητες και τεχνολογίες της συλλογικής συμπεριφοράς των ιδιωτικών επιχειρήσεων και των καινοτομιών που είναι σχετικές με την σύγχρονη αναπτυξιακή διαδικασία (Acemlot, 1986).

Γενικά πάντως θεωρείται ότι μία πόλη βρίσκεται σε κρίση, όταν δεν μπορεί να αντικαταστήσει μία φθίνουσα παραγωγική λειτουργία ή δραστηριότητα, πάνω στην οποία στήριξε παραδοσιακά την ανάπτυξη της και τη θέση της στο αστικό σύστημα ιεράρχησης, από μία άλλη που αναπτύσσεται. Η νέα αυτή δραστηριότητα τοποθετείται κυρίως στον επιχειρηματικό τομέα της απασχόλησης.

Μελέτες που έγιναν για τα μεγάλα μητροπολιτικά κέντρα της Ευρώπης και της Β. Αμερικής επεσήμαναν 3 κύριους παράγοντες της μείωσης στη βιομηχανική απασχόληση που ονομάστηκαν "παράγοντες αστικών συγκεντρώσεων" (Simmie, 1985). Οι παράγοντες αυτοί είναι η ανάγκη των επιχειρήσεων για επέκταση ή αναδιοργάνωση της παραγωγής τους κατά αποδοτικότερο τρόπο, η αποφυγή δυσχερειών που προκύπτουν στον τοπικό προγραμματισμό π.χ. η έλλειψη κινήτρων, η θέοπιση αντικινήτρων και η κυκλοφοριακή συμφόρηση.

Κλειδί στην ανάλυση της σχέσης επαγγελματικής ειδίκευσης και μείωσης της βιομηχανικής απασχόλησης στις φθίνουσες πόλεις θεωρήθηκε η κατανομή της εργασίας στις επιχειρήσεις κι η εγκατάστασή τους στο χώρο. Έχει επισημανθεί ότι η κυριαρχία των μεγάλων επιχειρήσεων συνοδεύεται και από αύξηση της εξειδίκευσης της εργασίας. Οι κύριες διακρίσεις της εργασίας αυτής (Simmie, 1985) αφορά εκείνους που παίρνουν τις μεγάλες στρατηγικές αποφάσεις, τη μέση διοίκηση που παίρνει τις καθημερινές αποφάσεις στην επιχείρηση, τους τεχνοκράτες που είναι υπεύθυνοι για την έρευνα, ανάπτυξη και σχεδιασμό και τέλος την πλειοψηφία του εργατικού δυναμικού που περιλαμβάνει τους εργαζόμενους στην παραγωγική διαδικασία διοικητικούς και εργότες, ειδικευμένους και ανειδίκευτους. Είναι φυσικό ότι σε μία πόλη που εξελίσσεται συνεχώς η πρώτη κατηγορία ^{ακολουθεί} τα γραφεία ^{των} επιχειρήσεων που μπορεί να είναι και στο κέντρο της πόλης, η τρίτη κατηγορία τα ερευνητικά κέντρα, που συνήθως είναι στην περιφέρεια, ενώ η δεύτερη και τελευταία κατηγορία ακολουθούν την κύρια παραγωγική μονάδα στην πιθανή μετακίνησή της προς την αστική περιφέρεια για τους λόγους που ήδη αναφέρθηκαν.

Στο ίδιο πρόβλημα έχει επιχειρηθεί μία προσέγγιση από άλλη γωνία. Διαπιστώθηκε ότι η θεωρία κεντρικής θέσης που εξηγεί τη χωρική κατανομή των δραστηριοτήτων σύμφωνα με το μέγεθος των περιοχών αγοράς, και προσδιορίζεται περισσότερο από δημογραφικούς παρά

οικονομικούς παράγοντες, δεν έχει χάσει την αξία της. Η κατανομή του μενέθους των πόλεων, όπως βορίζεται στο πληθυσμιακό μέγεθος, εξηγεί ικανοποιητικά την κατανομή στον χώρο των αστικών κέντρων, αλλά κυρίως έχει πέσει βάρος στην ερμηνεία των κατώτερων ιεραρχικά πόλεων, πράγμα που συμβλύνει τη χρησιμότητά της.

Αντίθετα από το παρελθόν το ενδιαφέρον σήμερα επικεντρώνεται περισσότερο στα επαγγέλματα, παρά στην βιομηχανική απασχόληση, που θεωρείται περισσότερο γενική και πιο ευαίαθητος δείκτης στα μητροπολιτικά δεδομένα.

Τα κυριότερα οικονομικά αίτια που ερμηνεύουν τη διαφοροποίηση των επαγγελμάτων κατά μέγεθος αστικού κέντρου (Butts-Healy, 1978) είναι :

- α. το μεικτό προϊόν της πόλης που καθώς μεταβάλλεται σε όρους οικονομίας κλίμακος, μεταβάλλονται και τα επαγγέλματα
- β. για το ίδιο μεικτό τελικό προϊόν θα παραχθεί εξειδίκευση της παραγωγής
- γ. η ίδια η αστικοποίηση μεταβάλλει τις σχετικές τιμές και τον τύπο των ζητούμενων αγαθών
- δ. τόσο το πραγματικό όσο και το χρηματικό εισόδημα μεταφράζονται ανάλογα με το ύψος τους σε διαφορετική τοπική ζήτηση .

Ειδικότερα τη σχέση αστικού πληθυσμού-απασχόλησης επεχείρησαν να εκφράσουν με μία λογαριθμική σχέση, όπως :

$$\log \pi_j = \log a + b_j \log p$$

όπου π_j η απασχόληση στο επάγγελμα j

p ο πληθυσμός της πόλης και το

b_j αντιπροσωπεύει την ελαστικότητα της απασχόλησης ως προς τον πληθυσμό

Το b_j παίρνει τιμές μεγαλύτερες του 1 για τα επαγγέλματα ανώτερης τάξης και είναι ουσία όπου η απασχόληση μεγαλώνει ταχύτερα από τον πληθυσμό καθώς όσο οι πόλεις περνούν το όριο της αγοράς για περισσότερες δραστηριότητες απασχολούν εργαζόμενους σ' αυτές.

Μεγαλύτερη ελαστικότητα δείχνουν τα επαγγέλματα μεγαλύτερης εξειδίκευσης όπως τα επιστημονικά και ελευθέρια επαγγέλματα.

Μία πληρέστερη μορφή της παραπάνω σχέσης εξελίχθηκε σε :

$$\log M_j = \log a_j + b_1 \log p_j + b_2 \log y_j + b_3 \log g_j + b_4 \log f_j + b_5 N S$$

όπου M_j = η αστική απασχόληση στο επάγγελμα j

p = το πληθυσμιακό μέγεθος

y = το οικογενειακό εισόδημα

g = ο ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού σε μία δεκαετία

$N-S$ = η εγκατάσταση σε αναπτυσσόμενη περιοχή και

f = η απόσταση από την πλησιέστερη μεγαλύτερη πόλη

Η εξέλιξη αυτή βασίστηκε στις διαπιστώσεις ότι :

- η σχέση της όλης δραστηριότητας προς το αστικό μέγεθος δεν είναι πολύ ευαίσθητη στο κατά κεφαλή τοπικό εισόδημα
- οι προτιμήσεις και οι σχετικές τιμές δεν ποικίλουν από τόπο σε τόπο
- η ολική αστική απασχόληση δεν είναι άσχετη από την απόστασή της από άλλες πόλεις.

Από την παραπάνω θεωρητική παρουσίαση μπορεί να βγει το συμπέρασμα ότι στην προσπάθεια ερμηνείας της εξέλιξης των αστικών συστημάτων θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η ύπαρξη 2 ιεραρχικών αστικών μεγεθών, μιάς που να βασίζεται στο πληθυσμιακό μέγεθος και μιάς στο οικονομικό. Η κλασική θεωρία της κεντρικής θέσης εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό εργαλείο ανάλυσης, με την προϋπόθεση ότι δεν θα αγνοηθεί η κατανομή της απασχόλησης κατά ομάδες επαγγελματών στα μητροπολιτικά κέντρα, όπου η εξειδίκευση της απασχόλησης, ιδιαίτερα υψηλής τάξης αυξάνει γρηγορότερα από το πληθυσμιακό μέγεθος.

Παράλληλα άρχισε να διαμορφώνεται και ένας νέος τρόπος ταξινόμησης των αστικών κέντρων όσον αφορά την εξειδίκευσή τους με βάση τις ομάδες επαγγελματών (Audalot, 1986). Οι δύο πρώτες κατηγορίες πόλεων που ήδη έχουν εκβιομηχανιστεί, χαρακτηρίζονται από χαμηλό βαθμό ανάπτυξης της σύγχρονης τεχνολογίας και υψηλή εξειδίκευσή της καθώς το 30-50% της ολικής απασχόλησης συγκεντρώνεται σε ένα τομέα.

Η επόμενη κατηγορία, αυτή της κεντρικής θέσης, χαρακτηρίζεται από υψηλή εξειδίκευση στον τριτογενή τομέα, ειδικότερα το λιανικό εμπόριο.

Στην τέταρτη κατηγορία ανήκουν οι πόλεις οι προσανατολισμένες

σε μία ισχυρή και σύγχρονη βιομηχανική βάση.

Στην πέμπτη ανήκουν πόλεις μεικτές, όπου τα επαγγέλματα στην βιομηχανία και το τριτογενή τομέα έχουν μεγάλη εξειδίκευση στη σύγχρονη τεχνολογία.

Τέλος, στην έκτη κατηγορία ανήκουν μεικτές επίσης πόλεις με ιρροσανατολισμό στην παραδοσιακή βιομηχανία.

Οι διαφοροποιήσεις στον πληθυσμό και την απασχόληση των μητροπόλεων, έχουν σαν αποτέλεσμα τη μεταβολή στις χρήσεις γής με άλλα λόγια τη μετατόπιση του τόπου κατοικίας και του τόπου εργασίας και τη διαμόρφωση του αστικού χώρου. Έχει αποδειχθεί ερευνητικά η σχέση απασχόλησης εκφρασμένη σε όρους ατομικών επαγγελματιών (7 ομάδες ατομικών επαγγελματιών από τις οποίες μία μόνον είναι η ομάδα που περιλαμβάνει την παραδοσιακή εργατική τάξη και οι άλλες είναι εξειδικευμένη εργασία στη βιομηχανία και τις υπηρεσίες) και της οικιστικής δομής εκφρασμένης σε όρους κοινωνικής στρωμάτωσης των νοικοκυριών (8 ομάδες πολυμελών ή μονομελών νοικοκυριών) (Matspat, 1986). Η σχέση αυτή αποτελεί τη γενεσιουργό δύναμη που διαμορφώνει την αστική δομή όχι πιά σε ^{*}σύνθετες ζώνες που ουσιαστικά αποτελούν ζώνες κατοικίας επαγγελματιών ομάδων. Η εργασία που ήδη αναφέρθηκε προσδιορίζει 8 ζώνες ανάπτυξης αστικού κέντρου, 3 ζώνες περιφερειακές, ήτοι την περιφερειακή ζώνη των ειδικευμένων εργατών, την περιφερειακή ζώνη του ανώτερου επιτελείου της παραγωγής και τη μέση περιφερειακή ζώνη, 2 ενδιάμεσες ζώνες, ήτοι την ενδιάμεση ζώνη των εργατών και την ενδιάμεση ζώνη ανώτερης και μέσης τάξης, και 3 κεντρικές ζώνες, ήτοι τη κεντρική ζώνη των τεχνιτών, την κεντρική οικιστική ζώνη και την παλιά πόλη που ουσιαστικά αποτελεί την τουριστική ζώνη.

Η κατάταξη αυτή αποτελεί ουσιαστικά μία εξέλιξη της θεωρίας των τομέων της αστικής δομής, με σαφή όμως επίδραση από τη θεωρία των πολλαπλών πυρήνων.

Άλλωστε ακόμη σήμερα οι θεωρητικοί εξακολουθούν να απασχολούνται με την κατανομή του πληθυσμού και της απασχόλησης στις μητροπολιτικές περιοχές (Gordon, Richardson, Wong, 1986). Χρησιμοποιώντας απλές μεθόδους χωρικής ανάλυσης (καμπύλη Lorenz, συντελεστές Gini και Wright) επιχειρούν να βρουν την επίδραση των μεταβολών της γεωγραφικής κατανομής του πληθυσμού και των επαγγελματιών στο

επίπεδο μονοκεντρικών πόλεων - σύμφωνα με την κλασσική θεώρηση και πολυκεντρικών πόλεων που είναι πιο κοντά στην πραγματικότητα.

* / ζώνες κατοικίας και απασχόλησης (Σιδηρόπουλος) 1985) αλλά σε

III. ΠΕΡΙΟΧΗ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Στην εργασία αυτή, της περιοχής της μελέτης οριοθέτησαν τα όρια των 57 διοικητικών μονάδων (δήμων και κοινοτήτων) που κατά την ΕΣΥΕ αποτελούν την Περιφέρεια Πρωτεύουσας (ΠΠ).

Η υιοθέτηση, σαν περιοχή μελέτης, ενός ευρύτερου αστικού συστήματος σαν λειτουργικής περιοχής όπου ο πληθυσμός ζεί και κατοικεί σε καθημερινή βάση δεν αποφασίστηκε.

Ένα αστικό σύστημα αποτελείται από ένα πυρήνα υψηλής πυκνότητας απασχόλησης, ένα εσωτερικό δακτύλιο με ημερήσια κινητικότητα εργασίας της τάξης του 15% και ένα εξωτερικό δακτύλιο όπου ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός μετακινείται καθημερινά από ένα πυρήνα προς ένα άλλο (Simmie, 1986).

Κυριότερος λόγος της απόρριψης του δεν ήταν τα διατιθέμενα στατιστικά στοιχεία, αλλά το ότι η ΠΠ δεν παρουσιάζει πυκνότητα πληθυσμού και εργασίας τέτοια ώστε η γεωγραφική τους κατανομή να λαμβάνεται υπόψη σε επίπεδο υποπεριοχών που συνθέτουν όχι τόσο μία μεγαλούπολη, αλλά τους πυρήνες μίας μεγαλούπολης (Gordon, Richardson, Wong, 1986).

Τα στατιστικά δεδομένα για τον πληθυσμό, για την απασχόληση κατά ομάδες ατομικών επαγγελματιών και κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας ελήφθησαν από τις εκδόσεις της ΕΣΥΕ.

Για την σημερινή κατάσταση της Αθήνας, από καθαρά οικονομικής σκοπιάς χρησιμοποιήθηκαν τα πρώτα συμπεράσματα μίας έρευνας που βρίσκεται σε εξέλιξη στην Πάντειο ΑΣΠΕ για την ανάλυση των παραγόντων που επηρεάζουν τη διασπορά της μεταπολιτικής δραστηριότητας. ΤΗΣΜΠΑ.

Ιδιαίτερα χρησιμοποιήθηκαν μέθοδοι περιφερειακής ανάλυσης όπως η μέθοδος απόκλισης-συμμετοχής και του περιφερειακού πολλαπλασιαστή για το 1971 και 1981. Με την πρώτη η βιομηχανική απασχόληση επιχειρείται να ερμηνευτεί σαν συνέπεια των μεταβολών στην απασχόληση του αντίστοιχου τομέα της εθνικής οικονομίας και των επιδράσεων εθνικών και τομεακών μεταβολών που δεν μπορούν να θεωρηθούν αναγκαίο αποτέλεσμα περιφερειακών ή τοπικών χαρακτηριστικών.

Με τη δεύτερη προσδιορίζεται το πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα και η εξαγωγική δραστηριότητα της (Konsolas, Sidiropoulos, Papadaskalopoulos, 1985).

III. ΠΕΡΙΟΧΗ, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Στην εργασία αυτή, της περιοχής της μελέτης οριοθέτησαν τα όρια των 57 διοικητικών μονάδων (δήμων και κοινοτήτων) που κατά την ΕΣΥΕ αποτελούν την Περιφέρεια Αρρωτεύουσας (ΠΠ).

Η υιοθέτηση, σαν περιοχή μελέτης, ενός ευρύτερου αστικού συστήματος σαν λειτουργικής περιοχής όπου ο πληθυσμός ζεί και κατοικεί σε καθημερινή βάση δεν αποφασίστηκε.

Ένα αστικό σύστημα αποτελείται από ένα πυρήνα υψηλής πυκνότητας απασχόλησης, ένα εσωτερικό δακτύλιο με ημερήσια κινητικότητα εργασίας της τάξης του 15% και ένα εξωτερικό δακτύλιο όπου ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός μετακινείται καθημερινά από ένα πυρήνα προς ένα άλλο (Simpie, 1986).

Κυριότερος λόγος της απόρριψης του δεν ήταν τα διατιθέμενα στατιστικά στοιχεία, αλλά το ότι η ΠΠ δεν παρουσιάζει πυκνότητα πληθυσμού και εργασίας τέτοιο ώστε η γεωγραφική τους κατανομή να λαμβάνεται υπόψη σε επίπεδο υποπεριοχών που συνθέτουν όχι τόσο μία μεγαλούπολη, αλλά τους πυρήνες μίας μεγαλούπολης (Gordon, Richardson, Wang, 1986).

Τα στατιστικά δεδομένα για τον πληθυσμό, για την απασχόληση κατά ομάδες ατομικών επαγγελματιών και κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας ελήφθησαν από τις εκδόσεις της ΕΣΥΕ.

Για την σημερινή κατάσταση της Αθήνας, από καθαρά οικονομικής σκοπιάς χρησιμοποιήθηκαν τα πρώτα συμπεράσματα μίας έρευνας που βρίσκεται σε εξέλιξη στην Πάντειο ΑΣΠΕ για την ανάλυση των παραγόντων που επηρεάζουν τη διασπορά της μεταποιητικής δραστηριότητας. ΤΗΣΜΠΑ.

Ιδιαίτερα χρησιμοποιήθηκαν μέθοδοι περιφερειακής ανάλυσης όπως η μέθοδος απόκλισης-συμμετοχής και του περιφερειακού πολλαπλασιαστή για το 1971 και 1981. Με την πρώτη η βιομηχανική απασχόληση επιχειρείται να ερμηνευτεί σαν συνέπεια των μεταβολών στην απασχόληση του αντίστοιχου τομέα της εθνικής οικονομίας και των επιδράσεων εθνικών και τομεσκών μεταβολών που δεν μπορούν να θεωρηθούν αναγκαίο αποτέλεσμα περιφερειακών ή τοπικών χαρακτηριστικών.

Με τη δεύτερη προσδιορίζεται το πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα και η εξαγωγική δραστηριότητα της (Konsolas, Sidiropoulos, Papadaskalopoulos, 1985).

Χρησιμοποιήθηκε επίσης, η μέθοδος της ανάλυσης παραγόντων για το 1971 και 1981 με ακοπή την εύρεση της σχέσης μεταξύ της κατανομής των κλάδων απασχόλησης και των ομάδων επαγγελματιών του εργατικού δυναμικού (Konsolas, Sidiroπουλος, Papadaskalopoulos, 1986).

Προκειμένου να καταστεί δυνατός ο προσδιορισμός της εξέλιξης της αστικής δομής της ΠΠ εφαρμόστηκε στη μελέτη η μέθοδος του συντελεστή συμμετοχής (q_L).

Οι συγκρίσεις γίνονται δυνατές με έμφαση αναφορά στα μεγέθη της ΠΠ.

Έτσι αν η $q_L = 1$ τότε η δραστηριότητα i είναι αναπτυγμένη στην περιφέρεια όσο και στην ΠΠ, αλλιώς η δραστηριότητα είναι εξισορροπημένη.

Αν η $q_L > 1$ τότε η δραστηριότητα i είναι περισσότερο αναπτυγμένη στην περιφέρεια απ'ότι στο σύνολο της ΠΠ, αλλιώς η δραστηριότητα αυτή είναι βασική ή εξαγωγική.

Αν η $q_L < 1$ τότε η δραστηριότητα i είναι λιγότερο αναπτυγμένη στην περιφέρεια απ'ότι στο σύνολο της ΠΠ, αλλιώς η δραστηριότητα αυτή είναι μη βασική.

Ο υπολογισμός του στη μελέτη έγινε για τα δεδομένα της απασχόλησης κατά τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας.

2/3	βιομηχανία-βιοτεχνία
5	κατασκευές-δημόσια έργα
61	χονδρικό εμπόριο
64/65	λιανικό εμπόριο
66	ξενοδοχεία-εστιατόρια
7	μεταφορές, επικοινωνίες, αποθηκείσεις
8	Τράπεζες και οικονομικά ιδρύματα
91	κυβερνητικές υπηρεσίες
9-91	υπηρεσίες μείον κυβερνητικές υπηρεσίες

και πορουσιάζονται στον πίνακα 2, ενώ για την παρουσίασή της στο σχ. 5 ομαδοποιήθηκαν οι 2 πρώτες στην κατηγορία βιομηχανία, οι 4 επόμενες στην κατηγορία εμπόριο-μεταφορές και οι 2 τελευταίες στην κατηγορία υπηρεσίες.

Υπολογισμός του q_L έγινε επίσης για την απασχόληση κατά τις ομάδες των ατομικών επαγγελματιών

- 0/1 επιστημονικά, ελευθέρια επαγγέλματα, τεχνικοί βοηθοί κλπ.
- 2 διευθυντές και ανώτερα διοικητικά στελέχη
- 3 υπάλληλοι γραφείου
- 4 έμποροι-πωλητές
- 5 απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών
- 7/8/9 τεχνίτες, εργάτες, χειριστές μεταφορικών μέσων

και παρουσιάζονται στον πίνακα I, ενώ για την παρουσίαση τους στα σχ. 3 και 4 για το 1971 και 1981 αντίστοιχα, ομαδοποιήθηκαν οι 2 πρώτες, οι 3 επόμενες και η τελευταία.

Με την μεθοδολογία αυτή δεν επιτυγχάνεται τίποτα περισσότερο από μία οριοθέτηση ή ταξινόμηση των υποπεριφερειών της ΠΠ.

Στην εμπειρική έρευνα που ακολουθεί επιχειρείται η εφαρμογή των παραπάνω μεθόδων ανάλυσης για τον θεωρητικό έλεγχο των τάσεων που αναφέρθηκαν προηγουμένως στην ΠΠ, καθώς κάθε διοικητική μονάδα της θεωρείται μία αυτοδύναμη αλλά οργανική οικιστική και οικονομική μονάδα.

IV. ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

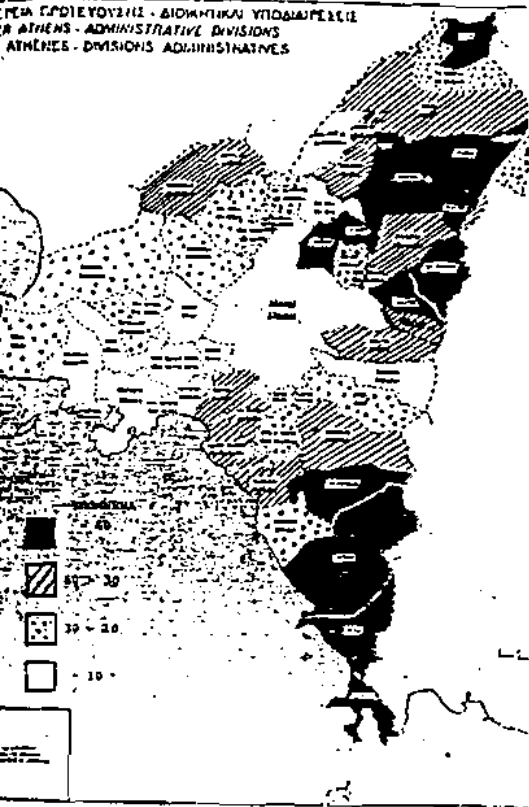
Από το 1971 παρατηρείται στην ΠΠ και σε μεγάλο βαθμό σημαντική συγκέντρωση βιομηχανικών κλάδων, όπως κατασκευής μηχανών, διαρκών καταναλωτικών αγαθών υψηλής ελασθηματικής ζήτησης καθώς επίσης και επαγγελματιών του τριτογενούς τομέα. Η συγκέντρωση αυτή συνεχίστηκε και για το 1981 για τους δυναμικούς κλάδους. Μόνον λιγότερο δυναμικοί κλάδοι αναπτύχθηκαν εκτός της ΠΠ πάνω στον αναπτυξιακό άξονα της χώρας (Πάτρα-Αθήνα-Βόλος-Θεσσαλονίκη). (Konsolas, Sidiropoulos, Papadaskalopoulos, 1985).

Εξ άλλου τα 1971 η Αθήνα χαρακτηρίστηκε από υψηλή συγκέντρωση απασχόλησης στις ομάδες των διευθυντών και ανώτερων διοικητικών στελεχών, ειδικών στις πωλήσεις, τεχνικών, διοικητικών υπαλλήλων. Το 1981 η συγκέντρωση συνεχίστηκε με την προσθήκη και άλλων επαγγελματιών αιχμής που συντελούν αποφασιστικά στην ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και δυναμικών κλάδων και στην αυτοδύναμη ανάπτυξη της ΠΠ.

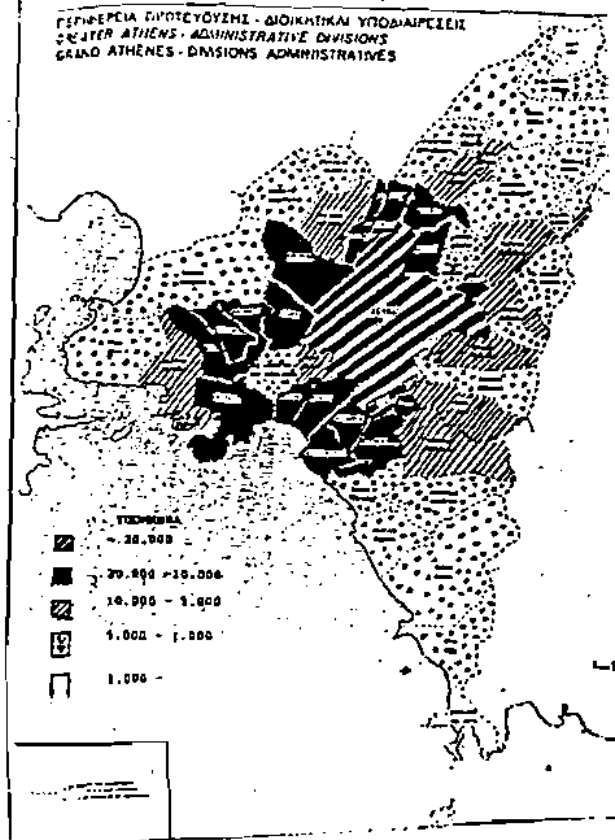
Ήδη η ΠΠ χαρακτηρίζεται από την παρουσία μίας αγοράς νέων πρατύπων, μίας εξειδικευμένης εργατικής δύναμης, από το μεγάλο μέγεθος των επιχειρήσεων, την ύπαρξη εσωτερικών και εξωτερικών οικονομιών και τέλος την ύπαρξη διευκολύνσεων όπως τα εξειδικευμένα οικονομικά ιδρύματα, οι κυβερνητικές υπηρεσίες και το κέντρα έρευνας και ανώτατης εκπαίδευσης (Konsolas, Sidiropoulos, Papadaskalopoulos, 1985).

Παρά την ύπαρξη εξωτερικών οικονομικών επιβαρύνσεων όπως η ατμοσφαιρική ρύπανση και η κυκλοφοριακή συμφόρηση, οι επιπτώσεις τους δεν είναι ακόμη έντονα ορατές για την παρακμή της ΠΠ σαν συνόλου. Ενδεχόμενη αποφασιστική αντιμετώπιση των προβλημάτων θα συντελέσει θετικά στην διατήρηση της ανάπτυξης.

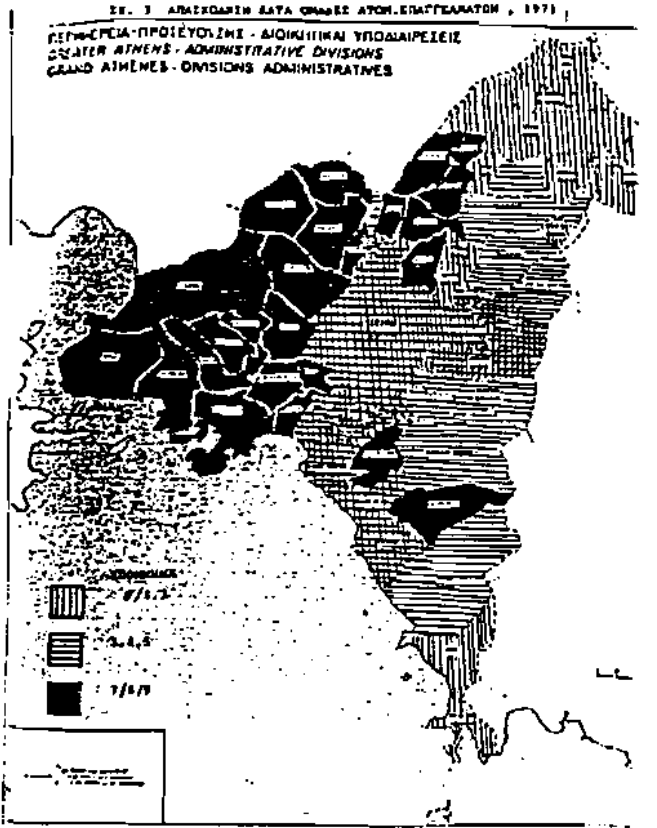
Σχ. 1 ΒΑΡΥΤΗΤΑΙΝ ΠΕΤΑΡΩΝ (ΣΙ 1971 - 1981)

Σχ. 2 ΠΛΗΘΥΣΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ, 1970

Κατά τη δεκαετία της έρευνας ο πληθυσμός της ΠΠ αυξήθηκε με ρυθμό όμως μικρότερο της αύξησης της προηγούμενης δεκαετίας και μικρότερο του ρυθμού αύξησης του πληθυσμού των κυριότερων άλλων ελληνικών αστικών κέντρων. Με βάση τα στοιχεία της ΕΣΥΕ και από το Σχ. 1 προκύπτει ότι η πληθυσμιακή αύξηση σε υψηλό ποσοστό (+60%) εντοπίζεται σε 2 πυρήνες προαστιακούς, έναν στα Β.Α. και ένα στα Ν.Α. Μεταξύ αυτών και του κέντρου μεσολαβούν 2 επίσης πυρήνες δήμων και κοινοτήτων με σημαντική επίσης πληθυσμιακή αύξηση (60-30%). Μία περιοχή χαμηλής αύξησης (30-10%) εντοπίζεται στη Δ πλευρά της ΠΠ και απομένει μία ζώνη στο Κ και τις Ν παραθαλάσσιες συνοικίες πολύ χαμηλής ή και αρνητικής αύξησης. Οι προαστιακοί πυρήνες πληθυσμιακής αύξησης συγκεντρώνουν όλα τα τυπικά οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των περιοχών προορισμού, ενώ η ζώνη του κέντρου πληθυσμιακής αποψίλωσης τα χαρακτηριστικά περιοχής πρσέλευσης στη διαδικασία της ενδοαστικής οικιστικής κινητικότητας από ένα μεγαλύτερο προς ένα μικρότερο οικιστικό κέντρο (Σ. Γεωργίου, 1984).

Με βάση το Σχ. 2 οριοθετούνται τέσσερις ζώνες πληθυσμιακής πυκνότητας στην ΠΑ, δίνοντας στην ΠΑ μία τυπική μορφή μονοκεντρικής πόλης. Το κέντρο πολύ υψηλής πυκνότητας (Δήμος Αθηναίων) περιβάλλεται από ένα δακτύλιο μεγαλύτερης πυκνότητας Ν και Δ και χαμηλότερης πυκνότητας που εντοπίζεται κυρίως στα Δ, Β και ΝΑ.

Χρησιμοποιώντας τους αυτελεστές συμμετοχής του Πίνακα 2, καταρτίστηκαν τα Σχ. 3 και 4 που δείχνουν τις δραστηριότητες κατά δήμο ή κοινότητα που είναι περισσότερο αναπτυγμένες για τα έτη 1971 και 1981 αντίστοιχα. Καταρτίστηκε επίσης με την ίδια μέθοδο και με βάση τον Πίνακα 2 το Σχ. 5, που δείχνει για το 1981 μόνον την επικράτηση της απασχόλησης κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας με αντικειμενικό σκοπό την υποβοήθηση της ανάλυσης για το 1981.

Από το σχ. 3, λοιπόν, συμπεραίνεται η ύπαρξη τριών πυρήνων συγκέντρωσης επαγγελματικών ομάδων.

Μία στο Ν και το Κ που περιλαμβάνει τις διοικητικές μονάδες Αλίμου, Π Φαλήρου, Καλλιθέας, Ν. Σμύρνης, Δάφνης, Υμηττού, Αθηνών, Ζωγράφου, Χαλουργού, Παπάγου, Ν. Ψυχικού, Ψυχικού και Φιλοθέης όπου και το επιστημονικά και ελευθέρια επαγγέλματα, τεχνικοί και βοηθοί, διευθυντές και αγώτερα διοικητικά στελέχη, δηλαδή τα επαγγέλματα που θεωρούνται η αιχμή της διοίκησης και τεχνολογίας ή φορείς της αναπτυξιακής διαδικασίας.

Μία δεύτερη ζώνη από δύο πυρήνες στα Α και Β προάστια, όπου τα επαγγέλματα των υπαλλήλων γραφείων, εμπόρων, πωλητών και απασχολουμένων στις υπηρεσίες.

Τέλος μία τρίτη ζώνη ομοιογενής στις Ν παραθαλάσσιες και Δ διοικητικές μονάδες όπου επικρατούν τα επαγγέλματα των τεχνιτών, εργατών και χειριστών μεταφορικών μέσων.

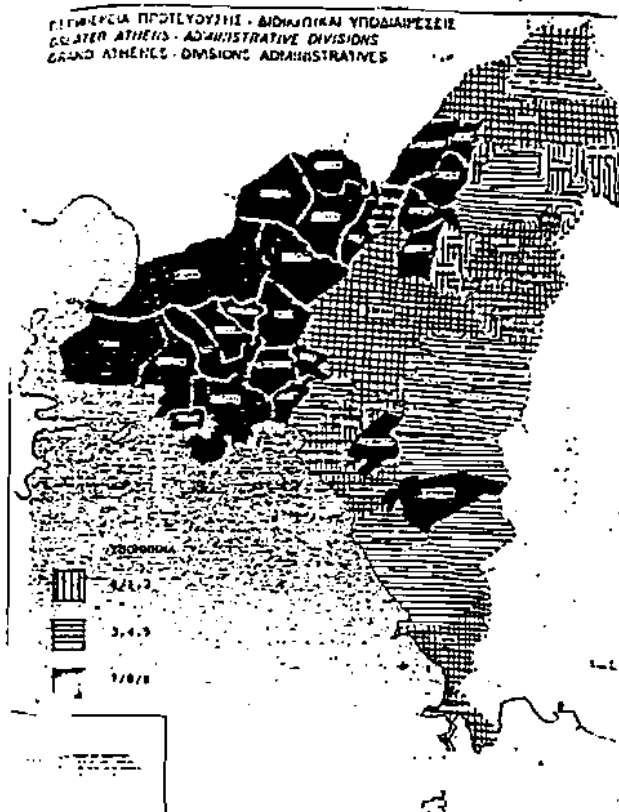
Την επόμενη δεκαετία, όπως συμπεραίνεται από το Σχ. 4, επισημαίνονται εύκολα ορισμένες μεταβολές. Έτσι ο πυρήνας των επαγγελματιών υψηλής εξειδίκευσης στον τριτογενή τομέα, συρρικνώνεται στο Ν με ταυτόχρονη επέκταση στο Β. Παράλληλα δημιουργούνται 2 πυρήνες Β και ΝΔ.

Η ζώνη της απασχόλησης στη βιομηχανία παραμένει σταθερή.

Στο σχ. 5 επιβεβαιώνεται η δομή του Σχ. 4.

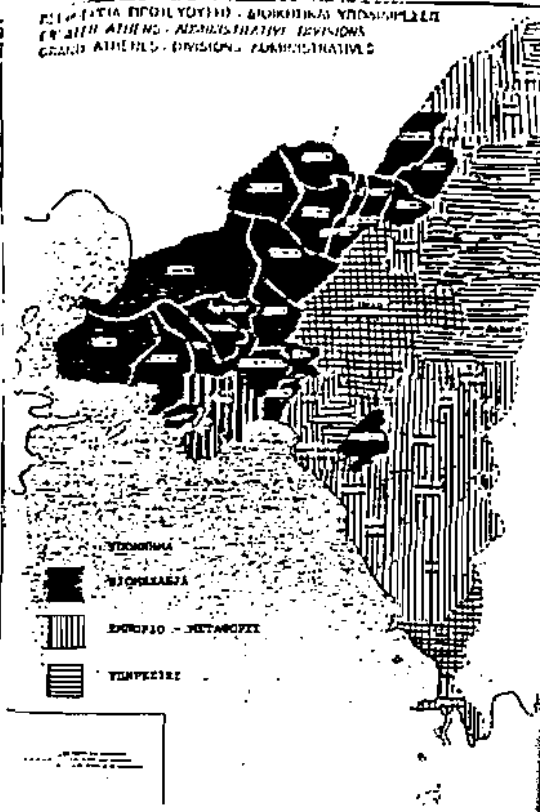
ΤΑ. 4 ΔΙΑΣΧΕΔΙΑΣΗ ΣΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΑΤΩΝ. ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ, 1991

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ ΠΡΟΤΕΥΟΥΣΗΣ - ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΥΠΟΔΟΜΗΛΙΑ
 ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΑΘΗΝΑΣ - ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ
 GRAND ATHENS - DIVISIONS ADMINISTRATIVES

ΤΑ. 5 ΔΙΑΣΧΕΔΙΑΣΗ ΣΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΚΑΛΟΤΕΣ, 1991

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ ΠΡΟΤΕΥΟΥΣΗΣ - ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΥΠΟΔΟΜΗΛΙΑ
 ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΑΘΗΝΑΣ - ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ
 GRAND ATHENS - DIVISIONS ADMINISTRATIVES

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από όσα παρουσιάστηκαν, συμπεραίνεται ότι η ΠΠ μεταξύ των ετών αναφοράς

- συγκεντρώνει σημαντικούς σύγχρονους κλάδους της βιομηχανίας και των υπηρεσιών με αυξητικό ρυθμό
- απασχολεί τις σημαντικότερες ειδικότητες απασχόλησης στους τομείς αιχμής του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα
- οι μεγάλες επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σ' αυτήν δεν χαρακτηρίζονται από τάση μετακίνησης προς αλλά αστικά κέντρα μικρότερου αστικού μεγέθους κάτω από το βάρος των παραγόντων των αστικών συγκεντρώσεων
- η μείωση του ρυθμού αύξησης του πληθυσμού της και η αντίστοιχη αύξηση των μικρότερων αστικών κέντρων οφείλεται περισσότερο σε ελληνικές ιδιαιτερότητες παρά στις παρατηρούμενες διεθνείς τάσεις
- η υιοθέτηση νέων κλάδων και τεχνολογιών γίνεται πάρα πολύ εύκολα και φθίνουσες δραστηριότητες παρουσιάζουν λιγότερα προβλήματα σε σχέση με αντίστοιχες σε άλλα αστικά κέντρα.

Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Θεόφραστος - Τμήμα Γεωλογίας. Α.Π.Θ.

Σε ενδοασιατικό επίπεδο μπορούμε να διακρίνουμε την ΠΠ σε 6 ζώνες (σχ. 2,4 και 5).

Η πρώτη ζώνη περιλαμβάνει τις διοικητικές μονάδες (δήμους ή κοινότητες) Αθηναίων, Δάφνης, Υμηττού, Καλλιθέας, Ν. Σμύρνης, Π. Φαλήρου, Αλίμου, με υψηλή πληθυσμιακή πυκνότητα, αλλά και την χαμηλότερη αύξηση του πληθυσμού, απασχόληση στο εμπόριο, μεταφορές και υπηρεσίες και συγκέντρωση επαγγελματιών επιστημονικών, ελευθερίων, διευθυντικών και διοικητικών, υπαλλήλων, εμπόρων-πωλητών και απασχολουμένων στην περιοχή υπηρεσιών.

Η δεύτερη ζώνη περιλαμβάνει τις διοικητικές μονάδες Ελληνικού, Αργυρούπολης, Ηλιούπολης, Γλυφάδας, Αγ. Δημητρίου, Βύρωνος, Καισαριανής, Ζωγράφου με μεσαία και χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα και επικράτηση της απασχόλησης στο εμπόριο και μεταφορές και των επαγγελματιών υπαλλήλων, εμπόρων, πωλητών, απασχολουμένων στην παροχή υπηρεσιών αλλά και πυρήνες βιοτεχνικούς.

Η τρίτη ζώνη περιλαμβάνει τις διοικητικές μονάδες Ψυχικού, Φιλοθέης, Ν. Ψυχικού, Παπάγου, Χολαργού, Αγ. Παρασκευής, Βριλησίων, Χαλανδρίου με μέση και χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα επικράτηση της απασχόλησης στις υπηρεσίες και κυριαρχία των επαγγελματιών αιχμής διευθυντών, επιστημονικών και ελευθερίων.

Η τέταρτη ζώνη αποτελείται ουσιαστικά από δύο πυρήνες, έναν ΝΑ με τις διοικητικές μονάδες Βούλας και Βουλιαγμένης και έναν Β με αυτές του Αμαρουσίου, Μελισσίων, Ν. Πεντέλης, Πεντέλης, Εκάλης, Ν. Ερυθραίας, Πεύκης και Κηφισιάς με χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα - αλλά την μεγαλύτερη αύξηση πληθυσμού στην εξεταζόμενη δεκαετία - με απασχόληση στο εμπόριο και υπηρεσίες και επικράτηση των επαγγελματιών αιχμής.

Η πέμπτη ζώνη συντίθεται από τις διοικητικές μονάδες Μοσχάτου, Ταύρου, Αγ. Ιωαν. Ρέντη, Πειραιά, Νικαίας, Καρυδαλλού, Αγ. Βαρβάρας, Αιγάλεω, Περιστερίου, Αγ. Αναργύρων, Χαλκηδόνας, Ν. Φιλαδέλφειας, Ν. Ιωνίας και Γαλασίου με την μεγαλύτερη πληθυσμιακή πυκνότητα, μετά αυτή του Δ. Αθηναίων, αλλά και την χαμηλότερη πληθυσμιακή αύξηση, πλήρη επικράτηση της απασχόλησης στη βιομηχανία και κατά δεύτερο λόγο στα εμπόριο και μεταφορές, και κύρια επαγγέλματα των τεχνιτών, εργατών και χειριστών μεταφορικών μέσων.

Τέλος, η έκτη ζώνη στα Δ περιλαμβάνει τις διοικητικές μονάδες

Κεραταινίου, Περάματος, Χαϊδαρίου, Πετρουπόλεως, Ν. Λιοσίων, Καματερού, Ηρακλείου, Μεταμορφώσεως και Λυκόβρυσης με μέσες και χαμηλές πυκνότητες πληθυσμού, απασχόληση στο βιομηχανικό και κατασκευαστικό τομέα και επικράτηση των επαγγελματιών τεχνιτών, εργατών και χειριστών μεταφορικών μέσων.

Από την εξέλιξη της δομής και κυρίως από την υπάρχουσα κατάσταση όπως επιστημονήθηκε προκύπτει ότι η προαστικοποίηση, η μετακίνηση κατοικίας, γραφείων και η εγκατάσταση ελαφράς βιομηχανίας είναι γεγονός και η υποβάθμιση των βιομηχανικών διοικητικών μονάδων αφορά αποκλειστικά την κατοίκηση ή την ποιότητα ζωής και όχι το παραγωγικό υπόβαθρο. Ο ρόλος του κέντρου της ΠΠ εξακολουθεί ενλοχυόμενος και σ' αυτό συντελεί και η πληθυσμιακή του κάμψη που επιτρέπει την επέκταση τριτογενών δραστηριοτήτων.

Τα παραπάνω στοιχεία αβλαστα μας επιτρέπουν να επιστημονήσουμε, ότι το αστικό σύστημα της Αθήνας δεν βρίσκεται σε παρακμή και ούτε αυτή φαίνεται. Τα πληθυσμιακά, δημογραφικά δεδομένα και τα στοιχεία της αστικής δομής, δεν δείχνουν κανένα σημάδι οπισθοδρόμησης.

Όμως η παρακμή των αστικών κέντρων, έρχεται όπως , οικονομική κρίση. Όταν δεν την περιμένεις και στο βαθμό που δεν την θέλεις. Η αυστηματική παρακολούθηση της χωρικής κατανομής του πληθυσμού και των οικονομικών δραστηριοτήτων και των ανεπιθύμητων επιδράσεων των παραγόντων της αστικής συσσώρευσης και της πολεοδομικής αταξίας είναι αναγκαία για να μην προστεθούν πρόθετα προβλήματα οικονομικά, κοινωνικά και δημογραφικά τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΠΙΜΕΛΕΤΗΡΙΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
Αθήνα, 1984

VI. SUMMARY

The distribution of population and occupations in the communes of Greater Athens in 1971 and 1981 is examined at this paper.

The above factors affiliated with the modern status of urban economic and demographic decline and the evolution of urban structure are presented.

It is proved that the Greek Capital is not a decline metropolis and six urban types and their performance within the Greater Athens are appeared.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Audalot, Philippe, 1986, The Issue of urban decline reconsidered, is it population related or job related, paper to the Regional Science Association, 26th European Congress, Cracow
2. Burns, Leland-Healy, Robert, 1978, The metropolitan Hierarchy of occupation Regional Science and Urban Economics, 8, North Holland
3. Gordon, P., Richardson, H.W. Wong, H.L., 1986, The distribution of population and employment in a polycentric city, the case of Los Angeles, Environment and Planning A, 18
4. Konsolas N., Sidiropoulos E., Papadaskalopoulos A., 1985, The industrial activities concentration in the Athens Metropolitan Area, An approach to the intrametropolitan deconcentration policy, paper to the Regional Science Association, 25th European Congress, Budapest
5. Konsolas N., Sidiropoulos E., Papadaskalopoulos A., 1986, The structural and interregional changes in the sectors of industry and services in Greece during the period 1971-81, paper to the Regional Science Association, 26th European Congress, Cracow
6. Marpsat, Maryse, 1986, Bordeaux, The spatial organisation of a France city, Paper to the Regional Science Association, 26th European Congress; Cracow
7. Σιδηρόπουλος Ηλίας, 1984, Η οικονομική προσέγγιση της οικιστικής κινητικότητας, στο πρόβλημα της κατοικίας, εκδ. Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Διπλωματούχων Ανωτάτων Σχολών, Η' Πανελλ. Αρχιτεκτονικό Συνέδριο
8. Σιδηρόπουλος Ηλίας, 1985, Οικονομική των Αστικών Κέντρων, Παραδόσεις στο Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης
9. Simmie, James, 1985, The spatial division of labour in London, 1978-81, International Journal of Urban and Regional Research

ΠΙΝΑΚΑΣ 1, ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ, ΟΜΑΔΕΣ ΑΤΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ 1971 και 1981

ΔΗΜΟΙ/ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	0/1		2		3		4		5		7/8/9	
Αγ.Βαρβάρας	0,32	0,24	0,06	0,30	0,37	0,54	0,66	1,21	0,81	0,74	1,40	1,55
Αγ.Παρασκευής	0,87	1,36	0,53	1,46	0,99	1,10	0,83	0,85	1,06	0,97	1,04	0,81
Αγ.Δημητρίου	0,33	0,44	0,18	0,54	0,60	0,69	0,85	0,89	0,89	0,97	1,38	1,47
Αγ.Αναργύρων	0,40	0,46	0,14	0,68	0,68	0,72	0,85	0,92	0,80	0,84	1,33	1,44
Αθηναίων	1,50	1,28	1,62	1,13	1,30	1,14	1,12	1,02	1,17	1,07	0,67	0,78
Αιγάλεω	0,34	0,41	0,22	0,52	0,55	0,57	0,75	0,92	0,79	0,78	1,42	1,61
Αλλίου	1,00	1,00	1,14	1,19	0,85	1,06	1,09	1,46	1,42	0,81	0,88	0,83
Αμαρουσίου	0,91	1,27	0,81	0,85	0,78	0,99	0,86	1,02	1,06	1,02	1,07	0,86
Αργυρουπόλεως	0,43	0,67	0,36	0,48	0,78	0,86	0,87	0,86	0,96	1,05	1,28	1,27
Βύρωνα	0,82	0,72	0,58	0,65	1,08	1,17	1,19	1,01	0,88	1,10	1,00	1,01
Γαλασίου	0,44	0,72	0,28	0,53	0,80	1,00	0,89	0,88	0,86	0,94	1,28	1,20
Γλυφάδας	0,67	0,97	0,56	0,94	0,67	0,82	0,99	1,19	1,84	1,61	0,93	0,85
Δάφνης	0,66	0,53	0,58	0,61	0,86	1,02	1,20	1,15	0,88	0,98	1,11	1,20
Ζωγράφου	1,32	1,23	1,04	1,14	2,95	1,21	0,97	0,81	1,20	1,25	0,73	0,75
Ηλιουπόλεως	0,55	0,69	0,40	0,71	0,91	1,13	0,99	0,95	0,95	0,87	1,15	1,17
Ηρακλείου	0,76	0,93	0,45	0,80	0,83	0,84	0,81	0,71	0,57	0,81	1,32	1,24
Καισαριανής	0,76	0,81	0,60	0,57	0,93	1,07	1,12	1,13	1,03	1,29	1,03	0,36
Καλλιθέας	1,02	0,77	1,16	1,15	1,23	1,17	0,95	1,09	1,00	0,90	0,94	0,98
Καματερού	0,21	0,14	0,07	0,17	0,34	0,40	0,69	0,63	0,78	1,02	1,53	1,81
Κηφισιάς	1,39	1,53	2,29	2,26	0,69	0,75	1,03	1,24	1,55	1,02	0,76	0,69
Μεταμορφώσεως	0,59	0,27	0,00	0,43	0,42	0,66	0,54	0,59	0,72	0,73	1,55	1,79
Μοσχάτου	0,35	0,85	0,18	0,36	0,84	1,03	0,90	0,74	0,80	0,91	1,23	1,24
Ν. Ιωνίας	0,35	0,48	0,21	0,33	0,51	0,70	0,93	0,94	0,69	0,73	1,41	1,50
Ν. Σμύρνης	1,22	1,36	1,89	1,96	1,19	1,26	1,24	1,16	0,89	0,74	0,82	0,66
Ν.Φιλαδέλφειας	0,28	0,58	0,52	1,07	0,94	1,10	1,12	0,86	0,72	0,97	1,13	1,19
Ν.Λιοσίων	0,28	0,37	0,07	0,34	0,49	0,68	0,71	0,77	0,81	0,91	1,48	1,54
Π.Φαλήρου	1,21	1,13	1,88	1,29	1,16	1,05	1,18	1,54	1,24	0,96	0,75	0,73
Περιστερίου	0,29	0,36	0,14	0,38	0,49	0,62	0,79	0,85	0,83	0,83	1,43	1,64
Πετρουπόλεως	0,36	0,49	0,00	0,31	0,66	0,78	0,76	0,89	0,90	0,98	1,37	1,37
Ταύρου	0,27	0,46	0,09	0,28	0,38	0,50	0,91	0,93	0,62	0,77	1,50	1,61
Υμηττού	0,90	0,78	0,75	0,97	1,16	1,29	1,01	1,03	0,85	0,69	1,00	1,05
Χαϊδαρίου	0,76	0,60	0,16	0,29	0,52	0,82	0,75	0,85	1,02	1,09	1,29	1,36
Χαλανδρίου	1,06	1,44	0,95	1,38	1,15	1,10	1,11	1,10	0,95	0,83	0,89	0,72
Χολαργού	1,37	1,59	1,61	2,74	1,37	1,15	1,06	1,08	0,97	0,95	0,73	0,49
Βούλας	2,69	1,68	0,72	1,42	0,55	0,99	0,66	1,11	1,99	1,60	0,55	0,46

ΠΙΝΑΚΑΣ 1, ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ, ΟΜΑΔΕΣ ΑΤΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ 1971 και 1981

Δήμοι-Κοινότητες	0/1		2		3		4		5		7/8/9	
Βουλαγαμένης	1,14	1,21	1,56	1,02	0,35	0,83	0,92	1,24	2,70	1,47	0,72	0,58
Βριλησσίων	1,26	1,30	0,93	1,31	0,91	1,06	0,97	1,25	0,83	1,00	0,87	0,69
Εκάλης	1,69	1,86	4,76	5,98	0,66	0,36	1,15	1,91	2,67	1,55	0,22	0,08
Ελληνικού	-	0,73	-	0,78	-	0,01	-	0,92	-	1,65	-	0,99
Λυκόβρυσης	0,45	0,13	0,00	0,79	0,37	0,25	0,54	0,46	0,59	1,13	1,45	1,81
Μελισσίων	1,85	1,17	0,18	0,87	0,50	0,71	0,58	0,53	1,56	1,21	0,19	1,11
Ν. Ερυθραίας	0,65	0,86	1,01	2,08	0,58	0,49	1,07	1,07	1,20	1,07	1,12	1,12
Ν. Πεντέλης	0,37	0,97	2,53	2,17	0,34	1,06	0,74	0,63	1,01	0,52	1,40	1,11
Ν. Χαλκηδόνας	0,88	0,96	1,34	0,73	1,13	1,07	1,05	1,23	0,85	0,66	0,99	1,01
Ν. Ψυχικού	1,56	2,03	2,12	2,71	1,04	0,92	1,31	1,23	1,21	0,86	0,64	0,40
Παπάγου	2,78	2,16	4,42	3,04	1,43	1,32	0,73	1,10	1,59	0,97	0,27	0,12
Πεντέλης	1,64	1,48	1,53	0,92	0,64	0,49	0,60	0,82	0,75	1,40	0,99	0,87
Πεύκης	0,75	1,10	1,19	2,21	0,81	0,98	0,84	1,11	0,86	0,93	1,18	0,85
Φιλοθέης	2,95	2,30	6,62	3,65	0,96	0,80	1,38	1,38	1,62	0,89	0,18	0,16
Ψυχικού	2,64	2,37	7,65	4,93	0,80	0,70	1,23	1,23	1,87	1,11	0,18	0,09
Αγ. Ιωαν. Ρέντη	0,24	0,37	0,03	0,47	0,48	0,52	0,70	0,91	0,61	0,86	1,33	1,62
Δραπετσώνας	0,28	0,45	0,05	0,12	0,46	0,54	0,78	1,06	0,62	0,82	1,49	1,60
Κερατσινίου	0,50	0,64	0,14	0,37	0,44	0,49	0,83	0,98	0,65	0,70	1,46	1,55
Κορυδαλλού	0,56	0,59	0,22	0,80	0,59	0,74	1,01	0,97	0,69	0,72	1,31	1,41
Νικαίας	0,41	0,52	0,17	0,51	0,48	0,58	0,90	1,03	0,62	0,68	1,44	1,56
Πειραιώς	0,97	0,93	0,52	0,63	0,83	0,97	0,99	0,98	0,87	1,04	1,11	1,08
Περάματος	0,38	0,50	0,09	0,20	0,28	0,04	0,65	0,60	0,74	1,05	1,55	1,69

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ, ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ , 1981

ΔΗΜΟΙ-ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	2/3	5	61	64/65	66	7	8	91	9-91
Αγ. Βαρβάρας	1,37	1,41	0,71	1,43	1,00	1,11	0,25	0,48	0,54
Αγ. Παρασκευής	0,72	1,05	0,83	0,92	0,94	0,88	1,34	1,22	1,31
Αγ. Δημητρίου	1,18	1,78	0,78	0,92	1,01	1,04	0,62	0,81	0,63
Αγ. Αναργύρων	1,26	1,51	0,95	1,04	0,76	0,91	0,67	0,89	0,59
Αθηναίων	0,85	0,74	1,04	1,02	1,12	0,79	1,31	1,20	1,31
Αιγάλεω	1,55	1,26	1,07	1,00	0,63	0,99	0,37	0,66	0,55
Αλίμου	0,80	1,11	0,95	1,39	1,24	1,24	1,20	0,86	0,80
Αμαρουσίου	0,84	1,01	0,99	0,93	0,81	0,71	1,31	1,16	1,27
Αργυρουπόλεως	1,07	1,47	1,07	0,93	1,32	1,02	0,57	1,15	0,72
Βύρωνα	0,89	1,13	1,19	1,05	1,33	0,91	0,99	1,08	0,98
Γαλατσιού	0,88	1,85	1,01	0,98	0,96	0,88	0,77	1,07	0,89
Γλυφάδας	0,65	1,04	0,99	1,09	2,38	1,31	0,87	1,34	0,85
Δάφνης	1,10	1,11	1,44	1,10	1,35	0,91	0,72	0,92	0,83
Ζωγράφου	0,69	0,93	0,91	0,88	1,31	0,68	1,23	1,53	1,50
Ηλιουπόλεως	0,98	1,46	0,87	0,98	0,94	0,99	0,93	1,10	0,84
Ηρακλείου	1,18	1,31	0,69	0,74	0,66	0,86	0,89	0,92	0,92
Καισαριανής	0,87	1,15	1,05	1,33	1,45	0,81	1,09	0,93	1,10
Καλλιθέας	1,08	0,84	1,14	1,12	1,08	1,04	0,97	0,72	0,88
Καματερού	1,07	2,86	0,67	0,69	1,20	0,83	0,27	0,52	0,38
Κηφισιάς	0,90	0,90	1,26	1,08	1,20	0,68	1,42	0,53	1,30
Μεταμορφώσεως	1,57	2,12	0,41	0,74	0,87	0,71	0,22	0,57	0,50
Μοσχάτου	1,32	0,89	0,92	0,74	1,25	1,10	0,98	0,80	0,80
Ν. Ιωνίας	1,39	1,42	0,47	1,05	0,71	0,72	0,61	0,55	0,70
Ν. Σμύρνης	0,78	0,59	1,14	1,15	0,86	0,99	1,51	1,11	1,10
Ν.Φιλαδέλφειας	1,27	1,11	1,02	0,85	1,33	0,87	0,80	1,03	1,69
Ν.Λιοσίων	1,14	2,03	0,53	0,84	0,98	0,82	0,44	0,73	0,61
Π. Φαλήρου	0,80	0,63	1,63	1,45	0,95	1,18	1,34	0,96	0,98
Περιστερίου	1,44	1,55	0,83	0,94	0,88	0,94	0,47	0,64	0,56
Πετρούπολεως	0,84	1,73	0,55	1,10	0,96	1,03	0,51	1,07	0,63

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ, ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ, 1981

ΔΗΜΟΙ-ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	2/3	5	61	64/65	66	7	8	91	9-91
Ταύρου	1,53	1,07	0,94	0,87	0,50	1,09	0,60	0,67	0,52
Υμηττού	0,95	0,82	1,17	1,00	0,98	0,96	1,24	1,41	0,94
Χαϊδαρίου	1,30	1,03	0,89	0,97	1,82	1,08	0,54	0,91	0,81
Χαλανδρίου	0,70	0,81	1,48	0,93	0,69	0,90	1,45	1,09	1,37
Χολαργού	0,63	0,61	0,59	1,00	0,77	0,79	1,79	1,48	1,42
Βούλας	0,53	0,59	1,10	0,95	1,67	1,10	1,54	1,18	1,60
Βουλιαγμένης	0,40	0,86	2,42	0,68	3,77	0,79	1,55	1,02	0,81
Βριλησίων	0,66	0,85	0,51	1,39	1,14	0,82	0,98	0,74	1,51
Εκάλης	0,83	1,16	4,70	0,59	0,49	0,51	1,48	0,40	2,00
Ελληνικού	0,65	1,29	0,59	1,13	0,69	1,24	0,92	2,42	0,65
Λυκόβρυσης	0,46	1,37	1,16	0,36	0,73	0,71	0,31	0,08	0,57
Μελισσίων	0,81	0,61	0,78	0,52	0,77	0,91	0,84	0,78	1,60
Ν. Ερυθραίας	0,77	1,83	1,41	1,04	1,44	0,81	0,97	0,59	0,84
Ν. Πεντέλης	0,95	1,22	1,30	0,66	0,36	1,23	1,10	0,79	0,85
Ν. Χαλκηδόνας	1,12	0,91	1,62	1,27	0,78	0,68	0,96	1,03	1,01
Ν. Ψυχικού	0,61	0,41	1,69	1,10	0,35	0,67	1,95	1,33	1,61
Παπάγου	0,31	0,26	1,06	0,69	0,59	0,66	2,29	2,32	1,30
Πεντέλης	0,38	0,18	3,87	0,01	1,62	0,84	1,63	0,89	1,74
Πεύκης	0,95	0,87	1,94	0,93	0,55	0,73	1,20	0,92	1,11
Φιλοθέης	0,56	0,19	2,40	0,91	0,57	0,52	2,41	1,04	1,22
Ψυχικού	0,37	0,31	1,63	0,72	0,59	0,73	2,28	1,45	1,48
Αγ. Ιωάν. Ρέντη	1,80	0,66	1,34	0,95	0,94	1,02	0,21	0,60	0,48
Δραπετσώνας	1,43	0,89	1,06	1,01	0,89	1,76	0,48	0,60	0,36
Κερατοινίου	1,33	1,15	1,05	1,01	0,65	1,76	0,46	0,53	0,45
Κορυδαλλού	1,29	1,07	0,89	1,00	0,82	1,44	0,52	0,72	0,57
Νικαίας	1,50	0,93	0,87	1,11	0,65	1,37	0,49	0,49	0,57
Πειραιώς	0,93	0,62	1,04	0,89	0,94	2,12	0,82	0,87	0,74
Περάματος	1,25	1,68	0,68	0,59	0,85	1,87	0,24	0,54	0,50